

DZIAŁALNOŚĆ KOMPOZYTORSKA HENRYKA MIŁKA (1878-1943) W ŚWIETLE ZBIORÓW BIBLIOTEKI ŚLĄSKIEJ W KATOWICACH

Wstęp i określenie zakresu badań

Przypadająca w 2018 r. 140. rocznica urodzin kompozytora Henryka Miłka skłania do poszukiwań jego spuścizny twórczej, pamiątek, które po sobie zostawił oraz dokumentów i korespondencji. Materiałów związanych z kompozytorem – po drugiej wojnie światowej niemal zupełnie zapomnianym – jest w muzeach, bibliotekach i archiwach niewiele. Znaleźć można zaledwie po kilka artefaktów w miastach, z którymi był on związany przez dłuższy okres życia (Kielce, Częstochowa, Łódź, Pabianice) i, najczęściej, tylko drobne doniesienia prasowe o wykonaniach jego utworów w innych miejscowościach. *Polski słownik biograficzny* nie odnotowuje Henryka Miłka. Jedyne hasło biograficzne spośród wszystkich wydanych po 1945 r. encyklopedii i słowników muzycznych² znaleźć można w *Słowniku muzyków polskich* Józefa Chomińskiego (Chomiński, 1964, s. 38). Wspominają kompozytora badacze życia muzycznego Kielc: Joanna Szejnabis-Zdyb (Szejnabis-Zdyb, 2014, s. 90–91, 121; 2015, s. 78), Aneta Oborny (Oborny, 2006, s. 60, 86, 182, 211, 280, 289, 296, 300, 324) i Częstochowy: Wanda Malko (Malko, 2004, s. 31–32), Paweł Podejko (Podejko, 1977, s. 30, 35, 49, 69, 80). Brak natomiast opracowań zawierających, choćby podstawowe, dane biograficzne oraz zbiorcze informacje o komponowanej przez niego muzyce.

Celem niniejszego artykułu jest próba poszerzenia wiedzy o kompozytorze – dotarcie do nieznanych wcześniej faktów z jego życia oraz na temat utworów jego autorstwa (dotyczy to zarówno ich tytułów, zapisu nutowego, jak i publicznych wykonań) – dzięki kwerendzie w zbiorach Biblioteki Śląskiej oraz analizie odnalezionych materiałów. Punktem wyjścia do badań

¹ Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Instytut Muzykologii.

² Autor zbadał pod tym kątem kilkadziesiąt encyklopedii i słowników muzycznych, z *Encyklopedią muzyczną PWM* na czele.

były nuty ośmiu utworów, skomponowanych przez Henryka Miłka, figurujące w katalogu Biblioteki i przechowywane w Śląskiej Bibliotece Muzycznej (czytelni działającej w ramach Biblioteki Śląskiej) *Rejestr nazwisk i chórów do miesięcznika „Śpiewak”* (Fojcik, b.d.), w którym Miłek został wymieniony.

Na podstawie tych danych oraz, przedstawionych dalej, powiązań rodzinnych kompozytora ze Śląskiem i Zagłębiem autor sformułował, ukierunkowujące poszukiwania (Grobler, 2008, s. 33), hipotezy szczegółowe, co do:

a) występowania wzmianek o kompozytorze w literaturze dotyczącej śpiewactwa na Śląsku;

b) wykonywania utworów Miłka podczas zjazdów śpiewaczych na Śląsku;

c) szerszych (nieodnotowanych we wspomnianym *Rejestrze*) informacji o kompozytorze w czasopiśmie „Śpiewak” i „Śpiewak Śląski”;

d) istnienia notatek dotyczących kompozytora w archiwalnych materiałach redakcyjnych Stowarzyszenia Śpiewaków Śląskich oraz protokołach posiedzeń Związku Śląskich Kół Śpiewaczych;

e) istnienia powojennych doniesień o kompozytorze w katowickiej prasie.

Autor przeprowadził skrupulatne badania wszystkich numerów „Śpiewaka” i „Śpiewaka Śląskiego” wydanych w latach 1920–1939 oraz 1946 (w 1945 r. pismo się nie ukazywało) i w latach 1947–1948 (w 1948 r. wyszedł ostatni, przed kilkudziesięcioletnią przerwą, numer „Śpiewaka”), materiałów przekazanych Bibliotece Śląskiej przez śląski oddział Polskiego Związku Chórów i Orkiestr (PZChiO) w postaci papierowej jak też udostępnionych na platformie Śląskiej Biblioteki Cyfrowej. Drugim analizowanym czasopiśmie była, drukowana w Katowicach, „Nuta Polska” (ukazywała się tylko w 1925 r.). Zbadane zostały również, wydawane w latach 1920–1939, księgi pamiątkowe jubileuszowych zjazdów chórów działających na Śląsku. Do kwerendy w powojennej prasie wybrano „Trybunę Robotniczą” (która na ostatnich stronach zawierała zwykle informacje kulturalne) z lat 1945–1948 (do ostatniego roku ukazywania się „Śpiewaka” włącznie). Literaturę traktującą o śląskim śpiewactwie ograniczono do publikacji autorstwa znawców tej dziedziny: Rajmunda Hanke, Jana Fojcika i Andrzeja Wójcika.

Ze względu na charakter rozważanych problemów (Cisek, 2013, s. 301) zastosowano metodologię jakościową, zgodnie z którą w sposób systematyczny i ciągły przeanalizowana została zawartość wytypowanych materiałów. W jej ramach posłużono się metodą monograficzną (Kawa, 2013, s. 181) oraz techniką analizy i krytyki piśmiennictwa, analizy dokumentów a także wywiadu swobodnego ukierunkowanego.

Zdaniem amerykańskiego historyka Timothy’ego Snydera (Snyder, 2011, s. 13–15) można wskazać cztery powody tworzenia biografii: opisywana postać jest wpływowa; jest typowym przedstawicielem swojego środowiska lub epoki; stoi w opozycji do środowiska lub epoki; dzięki opisowi można tchnąć życie w środowisko lub epokę. Jeśli pozostawać w kręgu li tylko tego obszaru skojarzeniowego, motywacja autora niniejszej pracy

najbliższa jest ostatniemu z powodów. Dla autora istnieje jednak o wiele ważniejszy powód do tego rodzaju badań niż tak szczególnie akcentowana przez Snydera „reprezentatywność” osoby badanej. Jest nim ochrona dziedzictwa twórcy (zwłaszcza w zakresie identyfikacji poszczególnych składowych spuścizny czy ich spójności) i właściwe (w kontekście historycznej recepcji oraz funkcjonowania w praktyce wykonawczej) odczytywanie jego twórczości czy zarysowanie siatki powiązań między twórcą a jego otoczeniem, umożliwiającej sprawne wypełnianie luk wiedzy na temat artysty. Szczególnie istotne wydaje się również wskazywanie lokalnych kontekstów, które sprzyjałyby przyszłym prezentacjom utworów i ponownemu wprowadzeniu ich do żywego obiegu.

Wszystkie informacje na temat spuścizny po kompozytorze i jego historii życia, które nie zostały opatrzone przypisami wskazującymi pochodzenie przedstawianych danych, odnoszą się do archiwum autora. W szczególności stwierdzenia dotyczące istnienia lub nieodnalezienia niektórych utworów Miłka prezentują wiedzę wynikającą z ponad stu kwerend przeprowadzonych przez autora w związku z badaniami nad kompozytorem.

Rys biograficzny Henryka Miłka i jego związki ze Śląskiem

Henryk Miłek urodził się 20 stycznia 1878 r. w podkrakowskich Wawrzeńczech, w rodzinie organisty. W 1880 r. Miłkowie przeprowadzili się do Zagłębia Dąbrowskiego. Zamieszkali w niedalekim od Katowic Zagórze (dziś – dzielnica Sosnowca)³, gdzie upłynęły dzieciństwo i lata młodości przyszłego kompozytora.

Henryk Miłek uczył się początkowo u swojego ojca, później w tarnowskiej Szkole Organistowskiej (Gawroński, 2009, s. 31) i w Instytucie Muzycznym Warszawskim⁴ (Jachimecki, 1930, s. 123–124). Pracował jako organista katedry kieleckiej, dyrygent Kapeli Jasnogórskiej, był także przez długie lata nauczycielem śpiewu w szkołach (kieleckich, częstochowskich, łódzkich) oraz dyrygentem wielu zespołów chóralnych. Komponował utwory na uroczystości religijne, patriotyczne oraz pieśni na motywach ludowych. Jest autorem muzyki, bardzo popularnych przed wojną, trzech oper dziecięcych, przeznaczonych dla zespołów szkolnych.

³ Wieś i gmina Zagórze, granicząca od północy z Dąbrówą Górniczą, powiat będziński.

⁴ Wprawdzie Jachimecki (nie wiadomo, czy w następstwie danych ankietowych nadesłanych przez samego Miłka czy w oparciu o własną wiedzę) pisze wyraźnie o „Konserwatorium warszawskim”, ale zarazem też o tym, że kompozytor był uczniem Zygmunta Noskowskiego. Autor artykułu dostrzega tu niespójność chronologiczną. Instytut Muzyczny Warszawski zaczął funkcjonować pod nazwą Państwowe Konserwatorium Warszawskie dopiero od 1919 r. (Demska-Trębacz, 2017), Noskowski zmarł zaś w roku 1909. Tak więc, jeśli Miłek rzeczywiście u niego się kształcił, musiało być to za czasów Instytutu Muzycznego Warszawskiego. Na dużo wcześniejszy, niż za II Rzeczypospolitej, okres pobierania przez Miłka nauk w Warszawie wskazuje także kalendarium jego życia zawodowego.

Milek jako kompozytor zaczął być dostrzegany w pierwszych latach XX w., kiedy mieszkał i pracował w Kielcach. Praca na Jasnej Górze utrwaliła jego pozycję twórcy muzyki wokalne. Pierwsza chronologicznie opera dziecięca Miłka, pt. *Żabi król*, miała premierę w 1914 r., na deskach letniej sceny Teatru Zagłębia (Kronika – Z muzyki, 1914, s. 3), mimo że kompozytor nie mieszkał już wtedy od dawna w rodzinnych, zagórskich, stronach. Później, patriotyczne, ludowe i religijne pieśni Miłka (komponowane samodzielnie lub opracowania popularnych wówczas utworów) systematycznie docierały do amatorskich chórów między Gliwicami (na zachodzie) a Dąbrową i Jaworzniem (na wschodzie). Milek zawdzięczał to m.in. znajomym muzykom, z którymi zetknął się w trakcie swojej pracy⁵. Zapewne też jedną z przyczyn częstych kontaktów Miłka z miastami Śląska i Zagłębia były jego związki rodzinne z tym regionem, a dodatkową szansę na rozpowszechnienie jego twórczości, zwłaszcza w latach 20. i 30. XX w., stwarzała prężna działalność lokalnych organizacji śpiewaczych, na czele ze Związkiem Śląskich Kół Śpiewaczych⁶.

Utwory Henryka Miłka wśród muzykaliów Biblioteki Śląskiej

Część materiałów na temat kompozytora, którymi dysponuje Biblioteka Śląska, pochodzi z darowanych jej w 1999 r. katowickich zasobów PZChiO, w którego gestii znajdowały się również dokumenty Związku Śląskich Kół Śpiewaczych. Materiały te zostały zewidencjonowane w dwutomowej publikacji autorstwa Małgorzaty Witowskiej pt. *Kolekcja Oddziału Śląskiego Polskiego Związku Chórów i Orkiestr w zbiorach Biblioteki Śląskiej. Katalog. Druki Muzyczne*. Części zostały wydane, odpowiednio, w 2005 i 2009 r. Odnotowano w nich łącznie trzy utwory Miłka. W I Części (Witowska, 2005, s. 89–90), pod numerami: 458. *Do okienka* (BŚ BM 573237 III) i 459. *Szlakiem kadrówki* (BŚ BM 573939 III)⁷; w II Części (Witowska, 2009 s. 90–91), pod numerem 398. *Z polskich chat i pól*, z dedykacją dla Stefana Stoińskiego (BŚ BM 574910 III).

Na ostatniej stronie okładki zbioru *Szlakiem kadrówki* znajduje się lista kompozycji (polecane „nowości”), która znacząco poszerza wiedzę o twórczości chóralnej Miłka, a także pozwala się zorientować, że prowadził on samodzielną działalność wydawniczą („nowości” ukazały się jego nakładem). Są to zarówno kompozycje (*Veni Creator, Marsz weselny, Ecce Sacerdos magnus, Ascendit Deus, Przez ból i troski, Uroczysta pieśń szkolna, Na*

⁵ Przykładowo: Stefan Jakubowicz, który wystawił operę Miłka, znał się z kompozytorem z Częstochowy, gdzie obaj wchodzili w skład kadry nauczycielskiej Szkoły Muzycznej Ludwika Wawrzynowicza (Malko, 2004, s. 31–32).

⁶ Początkowo, od 1910 r., Związek Kół Śpiewackich na Śląsku (lub Górnym Śląsku, lub Górnego Śląska), potem jeszcze – Związek Kół Śpiewackich w województwie śląskim (pisownia oryginalna).

⁷ Jest to wariant na chór męski *a cappella* (oprócz tego, pisząc do kompozytora, można było zamówić „akompaniament fortepianowy lub orkiestrowy (nieobowiązkowy) w odpisie”; nut akompaniamentu, niestety, dotychczas nie odnaleziono).

wielką rocznicę narodową, *Zaszumiał las*, *Do okienka*, *Strumieniste jary*, *Polska krew w nas płynie*, *Pieśń młodzieży polskiej*, *Kantata na uroczystość 11 listopada*, *Powinszowanie*⁸, *Taniec kwiatów*), jak i opracowania (pieśni Mieczysława Karłowicza, Stanisława Moniuszki, Fryderyka Chopina, Wilhelma Heisera, Karla Komzaka juniora).

Wśród muzykaliów Biblioteki Śląskiej są dostępne także następujące pozycje nutowe: *Na imieniny Marszałka Piłsudskiego* (BŚ BM 648333 III), *Pieśń majowa* (BŚ BM 647946 II), *Kantata na 11 listopada*⁹ (bez sygnatury), *Pieśń o nieznanym żołnierzu* (bez sygnatury), *Przylecieli sokołowie Moniuszki* (BŚ BM 648904 II) i *Żeń się Jasiu* (BŚ BM 647191 III).

Osoba Henryka Miłka na kartach „Śpiewaka” i „Śpiewaka Śląskiego”

Wiele informacji o Henryku Miłku można odnaleźć w „Śpiewaku Śląskim”, piśmie wychodzącym jako dwutygodnik, od 1920 r. do kwietnia 1922 r., redagowanym najpierw przez Joannę Żnińską, potem do 1926 r. przez Jana Fojcika (we wcześniejszych materiałach – Foitzik), a w latach 1927–1939 przez Stefana Mariana Stoińskiego (Fojcik pojawia się jednak jako współredaktor od ostatniego numeru w 1938 r.) i ukazującym się w tym okresie pod tytułem „Śpiewak”. Poszukiwania wzmianek o kompozytorze może ułatwić indeks sporządzony ręcznie przez Jana Fojcika.

Czytamy tam, że Henryk Miłek został wymieniony:

- w numerze 12 z 1930 r., s. 162 (ciągła numeracja stron w ramach rocznika) – ze względu na obchodzony w Pabianicach jubileusz swojej pracy zawodowej (autor Stefan Marian Stoiński niewątpliwie czerpał dane o twórczości Miłka z *Księgi Pamiątkowej VI. Ogólnopolskiego Zjazdu Śpiewaków*, która ukazała się pół roku wcześniej – lista przywoływanych kompozycji jest identyczna; tekst Stoińskiego został także uzupełniony wykorzystaną już w *Księdze* fotografią kompozytora);

- w numerze 11 z 1933 r., s. 149 – jednym z sugerowanych utworów w artykule *Co śpiewać na gwiazdkę?* (nr 11 z 1933 r., s. 149 Stoiński) jest *Msza Pasterska* Miłka;

- w numerze 12 z 1937 r., s. 164 – w dziale *Kronika chóralna* przeczytać można relację z transmitowanego przez katowickie radio jubileuszowego, uświetniającego 50-lecie istnienia, koncertu chóru kościelnego z Niwki¹⁰; wśród zaproszonych gości znaleźli się dawni dyrygenci tego chóru – Henryk Miłek i jego ojciec Antoni.

⁸ Na chór męski (uwagi na temat pozostałych, wymienionych w tym zestawieniu utworów, występują w dalszej części tekstu).

⁹ Brak partii wokalne. Z innych źródeł (opisowych, nut nie odnaleziono) wiadomo, że istniały przynajmniej trzy opracowane przez Miłka warianty: na chór mieszany, męski i trzy głosy żeńskie.

¹⁰ Obecnie południowa dzielnica Sosnowca.

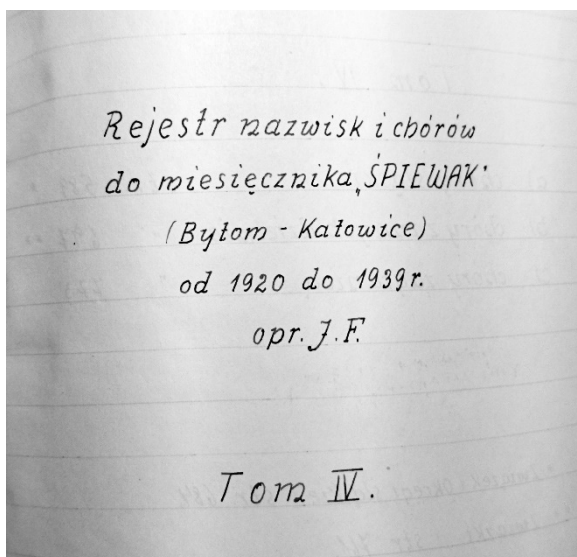
II. 1. Jan Fojcik — najwcześniejsza fotografia z zasobów Biblioteki Śląskiej (BŚ F 10478 I), wykonana zapewne nie później niż w 1910 r.

Nie są to zresztą, jak udało się stwierdzić, jedyne ślady obecności nazwiska Miłka na łamach miesięcznika. Oprócz wspomnianych już trzech artykułów, kompozytor pojawia się także:

- w dwóch numerach z 1923 r.:

1. nr 1, s. 8 – dział *Z życia kół* informuje, że 7 stycznia 1923 r. Towarzystwo Śpiewu „Wyspiański”, w kościele parafialnym w Szopienicach, wykonało *Mszę Pasterską* Miłka z towarzyszeniem orkiestry;

II. 2. Rejestr nazwisk i chórów do miesięcznika „Śpiewak”, Tom IV, opracował J.F. (BS R 6135 II)

2. nr 7, s. 56 – redakcja pod nagłówkiem *Baczność Kolendy Baczność*¹¹, poleca partyturę i głosy *Mszy Pasterskiej* z organami lub orkiestrą w opracowaniu¹² T.K. Bartkiewicza¹³;

- w dwóch numerach z 1925 r.:

1. nr 5, s. 24 – w dziale *Nowe Wydawnictwa* znajdujemy tutaj charakterystykę („Łatwa melodyjna i malownicza bajka, którą może wystawić każdy chór szkolny, zawiera szereg oddzielnych piosenek na jeden, dwa i trzy głosy.”) i informacje o możliwościach zakupu partytury opery *Taniec kwiatów*;

2. nr 10, s. 56 – pod tytułem *Kolendy! Polecamy*¹⁴ proponowany jest zakup partytury i głosów *Mszy Pasterskiej* Miłka;

- w numerze 11 z 1930 r., s. 152 – znajduje się tu reklama nut orkiestrowych *Mszy Pasterskiej* Miłka;

¹¹ Pisownia oryginalna.

¹² Miłek samodzielnie orkiestrował swoje utwory, dlatego można przypuszczać, że wymienione w „Śpiewaku” „opracowanie” jest tylko opracowaniem wydawniczym. Tomasz Karol Bartkiewicz (1865–1931), działający jako dyrygent i kompozytor, parał się również edytorstwem – przykładowo: *Pieśń dożynkową* op. 47 Piotra Maszyńskiego „za łaskawem pozwoleniem autora – wydał” (Maszyński, 1909).

¹³ Wersja z orkiestrą – nieodnaleziona.

¹⁴ Pisownia oryginalna.

- w dwóch numerach z 1931 r.:

1. nr 3, ss. 44 i 48 – w dziale *Nadesłane nuty i książki* wymieniono pieśń na chór mieszany – *Chrystus zmartwychwstan jest*¹⁵; w tym samym numerze, w dziale *Wydawnictwa chórowe na czas Wielkanocy* ponownie tę pieśń rekomendowano;

2. nr 7/8, s. 99 – Stefan Marian Stoiński, w obszernym, otwierającym lipcowo-sierpniowy numer „Śpiewaka”, artykule *Kronika polskich pieśni religijnych o Duchu Świętym* dostrzega Miłka jako kompozytora jednego z popularnych opracowań hymnu *Veni Creator*, obok: Zygmunta Noskowskiego, Bolesława Dębińskiego, Franciszka Koniora, Stanisława Wiechowicza, ks. Antoniego Chlondowskiego, ks. Józefa Orszulika;

- w numerze 6 z 1933 r., s. 88 – w artykule *Śląskie zjazdy śpiewacze* czytamy o wykonaniu przez chór męski i mieszany „kilku utworów Miłka, Chopina i Moniuszki”; dyrygował Engelbert Gabzdyl¹⁶;

- w trzech numerach z 1934 r.:

1. nr 1, s. 12 – w dziale *Nadesłane nuty, książki i czasopisma* zamieszczona zostaje wzmianka o skomponowanej przez Miłka modlitwie na chór mieszany z towarzyszeniem organów – *Panuj nam polskiej korony Królowo*;

2. nr 2, s. 28 – w dziale *Kronika chóralna* redakcja krótko relacjonuje doroczny (zapewne styczniowy, choć „Śpiewak” tego nie podaje) koncert Towarzystwa Śpiewaczego Echo w Łaziskach Górnych, które pod dyrekcją Władysława Stańczyka wykonało, przy akompaniamencie fortepianu, wiankę pieśni ludowych *Z polskich chat i pól*;

3. nr 9, s. 128 – w dziale *Polecamy następujące aktualne wydawnictwa chórowe* redakcja zwraca uwagę czytelników na dwie pieśni autorstwa Miłka: *Hymn ku czci Chrystusa Króla* i *Pieśń ku czci św. Cecylii* na chór mieszany;

- czterech numerach z 1935 r.:

1. nr 1, s. 13 – z działu *Kronika chóralna* dowiadujemy się o nadzwyczaj udanym koncercie, zorganizowanym 1 stycznia w Goduli¹⁷; muzykę Miłka wykonano wśród utworów m.in. Stanisława Moniuszki, Wacława Lachmana, Feliksa Nowowiejskiego, Witolda Friemanna i Piotra Moosa¹⁸; śpiewał Chór Męski Hejnał, dyrygował Paweł Gambiec, akompaniowała „doborowa” orkiestra smyczkowa;

2. nr 6, s. 95 – w dziale *Nadesłane nuty i czasopisma* wymieniono skomponowaną przez Miłka pieśń na chór mieszany *a cappella* lub z towarzyszeniem organów, względnie orkiestry — *O sacrum*;

3. nr 9, s. 130 – w dziale *Nadesłane nuty i czasopisma* wspomniana zostaje *Msza polska*, kompozycji wileńskiego kompozytora Józefa Grimma,

¹⁵ Utwór odnaleziony w wersji niekompletnej (brak partii tenorowej).

¹⁶ Nauczyciel muzyki Państwowego Gimnazjum w Pszczynie (Leszczyński, 1937, s. 95).

¹⁷ Dzielnica Rudy Śląskiej.

¹⁸ Kompozytora Piotra Moosa (1876–?) nie należy mylić z kompozytorem Piotrem Mossem (ur. 1949).

„przypomniana” i opracowana przez Miłka na chór mieszany i organy; redakcja dodaje jeszcze uwagę: „Łatwa i melodyjna msza. Nadająca się dla chórów wiejskich i początkujących.”;

4. nr 9, s. 132 – w bloku *Polecamy następujące aktualne wydawnictwa chórowe* znajdują się wzmianki o dwóch utworach Miłka na chór mieszany: *Pieśń ku czci Chrystusa Króla* i *Pieśń ku czci św. Cecylii*.

Utwory Henryka Miłka są również wymienione w *Katalogu nr 3, wydawnictw chórowych (własnych i obcych) posiadanych na składzie*, wydanym przez Stowarzyszenie Śpiewaków Śląskich. Są to: *Siedem pieśni wielkopostnych* na chór mieszany¹⁹ (część 4., Pieśni Wielkopostne, s. 5) i pieśń *Zmartwychwstał Pan* na chór mieszany (część 5., Pieśni Wielkanocne, s. 6).

Kiedy lokal Związku Śląskich Kół Śpiewaczych w Katowicach został podczas wojny zajęty przez Niemców, mieszkający w tej samej kamienicy²⁰ Jan Fojcik ocalił część dokumentacji Związku, przenosząc ją do swojego mieszkania. Materiały przechowywali również w swoich domach inni członkowie Związku (Witowska, 2005, s. 3). Do takich ocalonych dokumentów należy m.in. korespondencja i protokoły posiedzeń Zarządu Związku.

Dokumenty życia społecznego Biblioteki Śląskiej

Wyjątkową pozycją archiwalną są listy związane z Miłkiem – dwa napisane przez kompozytora (datowane: 25 marca 1933 i 14 września 1938)²¹. W pierwszym z nich Miłek pisze o szczegółach realizowanego przez siebie zamówienia na kilka pieśni dla Związku Kół Śpiewaczych, wspomina też o załączonym do przesyłki rachunku. W drugim – proponuje przekazanie, za niewielką odpłatnością, przesłanej wcześniej, pieśni *Żołnierz po urlopie* na rzecz Stowarzyszenia Śpiewaków Śląskich oraz prosi o zwrot nut swoich utworów. Trzeci z kolei list, kierowany do Miłka, (z dnia 7 listopada 1938) przedstawia decyzję Zarządu Stowarzyszenia, które ma zamiar zakupić od kompozytora niepublikowaną wcześniej, wyżej wymienioną, pieśń i wydrukować ją w dodatku nutowym do „Śpiewaka”. Z listu dowiadujemy się, że Henryk Miłek brał udział w konkursach kompozytorskich ogłaszanych przez Stowarzyszenie (zarazem wydawcę „Śpiewaka”); nie wiadomo jednak, czy kiedykolwiek udało mu się jakiś wygrać – o Miłku, wśród (jak można przypuszczać) laureatów, wspomina jedynie notatka z posiedzenia Zarządu Głównego Związku Śląskich Kół Śpiewaczych w Katowicach, które odbyło się w dniu 4.11.1938 r. (Zarząd Główny Związku Śląskich Kół Śpiewaczych

¹⁹ Utwory nieodnalezione. W tekście błąd zecera – Miłek R., powinno być – Miłek H.

²⁰ Ulica ks. Konstantego Damrota 4. (Wiadomość o miejscu zamieszkania Fojcika pochodzi od Małgorzaty Witowskiej).

²¹ Znany jest poza tym jeszcze tylko jeden list Miłka – znajdujący się w zasobach Biblioteki Jagiellońskiej i skierowany do Bolesława Wallek-Wallewskiego (Biblioteka Jagiellońska, Rejestr przybytków rękopiśmiennych, Przyb. 208/08).

w Katowicach, b.d., s. 336). Dzięki listom poznajemy wiele tytułów pieśni nieznanymi z innych zasobów archiwalnych. Są to: *Sztandar Polski* na chór mieszany²², *Zaszumił las* na chór męski²³, *Pieśń o nieznanym żołnierzu*²⁴, *Kantata na wielką rocznicę*, *Z polskich chat i pól*²⁵, *Żołnierz po urlopie*²⁶, *Po pracy*, *Henio z Łodzi*, *Pieśń majowa*²⁷, *Śląsk śpiewa*, *Dymy*, *Chciałem pieśni*²⁸, *Ostatni śpiew*, *Moja ojczyzna*²⁹, *Nasz kraj*, *Braciom z szeregu*, *Gdynia*, *Śmierć żołnierza*, *Śmieć się bracie*.

Z treści listów można również wyciągnąć – istotne biograficznie – wnioski dotyczące:

- miejsca pracy kompozytora w roku 1933 (Towarzystwo Śpiewacze „Hejnał”);
- stosowanych przez niego metod promocji własnej twórczości (bezpłatne udostępnianie kopii swoich utworów najlepszym chóróm);
- używanych przezeń metod powielania partytur (hektografia³⁰ i millografia³¹);
- łódzkich adresów korespondencyjnych Miłka – w marcu 1933 r. (ul. Julianowska 30) i we wrześniu 1938 r. (ul. Julianowska 22).

Opinia Zdzisława Jachimeckiego

Wśród materiałów przekazanych przez Oddział Śląski PZChiO znajduje się oryginalne zdjęcie portretowe Miłka, nadesłane do Związku Śląskich Kół Śpiewaczych przez samego kompozytora. Jak można się domyślać³², miało to związek z napisanym później przez Jachimeckiego biogramem kompozytora, wydrukowanym w tym samym roku w *Księdze pamiątkowej VI Zjazdu*

²² Na chór mieszany, utwór nieodnaleziony.

²³ Ten utwór oraz *Kantata na wielką rocznicę* – wymienione też w niżej omawianym tekście Jachimeckiego.

²⁴ Chór mieszany z fortepianem oraz instrumentacja smyczkowa (14 instrumentów), słowa: Henryk Zbierzchowski.

²⁵ Wiazanka pieśni ludowych na chór mieszany.

²⁶ Utwór nieodnaleziony, podobnie jak: *Po pracy*, *Henio z Łodzi*, *Śląsk śpiewa*, *Dymy*, *Ostatni śpiew*, *Nasz kraj*, *Braciom z szeregu*, *Gdynia*, *Śmierć żołnierza*, *Śmieć się bracie*.

²⁷ Na chór mieszany, słowa Henryk Wróblewski.

²⁸ *Chciałem pieśni żyć bez ciebie* – na chór mieszany, Henryk Miłek, słowa Janina Górńska.

²⁹ Na trzy głosy żeńskie.

³⁰ Stosowana już od 80. lat XIX w. metoda uzyskiwania monochromatycznych (na ogół fioletowych lub niebieskich) kopii tekstu i rysunków. Nie wymaga kosztownego sprzętu. Pozwala, w oparciu o łatwo dostępne chemikalia, otrzymywać do stu dobrej jakości kopii oryginału (stąd nazwa).

³¹ Obecna w Polsce od lat 20. XX w. metoda uzyskiwania monochromatycznych (zwykle w czarnym kolorze) oraz kolorowych kopii tekstu i rysunków. Wymaga zakupu urządzenia – „millographu” – o dzisiejszej wartości (w odniesieniu do plac) wysokiej klasy drukarki. Jakość kopii nie wiązała się z ich liczbą, można ich było drukować tysiące (stąd nazwa).

³² Fotografia pojawiła się w druku wyłącznie przy tych dwóch tekstach (z tego samego roku – 1930).

II. 3. Henryk Miłek – zdjęcie wykonane nie później niż w 1930 r. (BŚ F 10518 I)

oraz z planowaną publikacją okolicznościowego tekstu, autorstwa Stoińskiego, z okazji jubileuszu 35-lecia pracy zawodowej Henryka Miłka. Kontakty kompozytora ze Stoińskim musiały być częstsze – w Bibliotece Śląskiej znajduje się jemu dedykowana wiazanka pieśni ludowych *Z polskich chat i pól*, a sam Stoiński pamięta, żeby polecać twórczość Miłka w artykułach na temat propozycji nutowych dla chórów (poleca m.in. *Mszę Pasterską* i kolędy). Z jubileuszem wiąże się też zabawna historia obliczania przez Miłka chwili rozpoczęcia zarobkowej działalności muzycznej – zaledwie trzy lata później obchodził on 40. rocznicę swojej inauguracji w zawodzie³³.

³³ O nowym jubileuszu donosi łódzki dziennik „Ilustrowana Republika” (Jubileusz muzyka, 1933, s. 8).

Bardzo ważnym świadectwem obecności Henryka Miłka wśród kompozytorów tworzących pieśni jest niszowa publikacja wydana w 1930 r. z okazji Ogólnopolskiego Zjazdu Śpiewaków i Śląskich Uroczystości Moniuszkowskich (Stoiński, red., 1930). Na kartach tej pozycji, pod tytułem *Twórczość chóralna i liryczna współczesnych kompozytorów polskich. R. 1930*, znajduje się wspaniały, aż 79-stronicowy, szkic Zdzisława Jachimeckiego na temat polskich kompozytorów, w większości młodego (wówczas) pokolenia. Próżno szukać w najlepszych encyklopediach muzycznych tak szczegółowych informacji i zdjęć, jakie pojawiły się w opracowaniu krakowskiego muzykologa. Henryka Miłka znajdujemy tam w gronie 73 twórców urodzonych między latami 50. a 90. XIX w.³⁴ Znamienne są też przyjęte przez Jachimeckiego proporcje: Szymanowski – sześć stron, Miłek – pół strony. Znany z ciętego języka Jachimecki przedstawia dokonania kompozytorskie Miłka w dwóch kaśliwych zdaniach:

Cały niewielki arsenał środków techniki kompozytorskiej włożył H. Miłek w ustępy Mszy Pasterskiej na chór czterogłosowy z tow. organów. [...] Inne utwory H. Miłka mają niemniej łatwy charakter, obracając się w kole wypróbowanych środków szkoły regensburskiej³⁵.

Wymienia przy tym 14 (jakoby tylko) wydanych do 1930 r. utworów, a przytacza tytuły 11 z nich (oprócz *Mszy Pasterskiej*³⁶ są to: *Strumieniste*

³⁴ Warto ich tu wszystkich przytoczyć, dając tym samym punkt odniesienia przyszłym badaczom twórców polskiego życia muzycznego pierwszych dziesięcioleci XX w., w wielu przypadkach, podobnie jak Miłek, zapomnianych: Tomasz Bartkiewicz, Stanisław Bursa, ks. Antoni Chlondowski, Stanisław Czapski, Tadeusz Czerniawski, Władysław Drzewiecki, Tomasz Flaszka, Witold Friemann, ks. Robert Gajda, Kazimierz Garbusiński, Jan Gawlas, ks. Waclaw Gieburowski, Mateusz Gliński, Ludwik Heintze, Karol Hławiczka, Tadeusz Jarecki, Tadeusz Jotyko, Łucjan Kamiński, Aleksander Jan Karczyński, Stanisław Kazuro, Franciszek Konior, Feliks Konopasek, Stanisław Kwaśnik, Waclaw Lachman, Stanisław Lipski, Edward Lorenz, Władysław Macura, Jan Adam Maklakiewicz, Czesław Marek, Piotr Maszyński, Henryk Miłek, Mieczysław Mierzejewski, Zygmunt Moczyński, Eugeniusz Morawski, Stanisław Niewiadomski, Feliks Nowowiejski, Tomasz Ogierman, Henryk Opieński, Aleksander Orłowski, ks. Józef Orszulik, Ignacy Paderewski, Stefan Bolesław Poradowski, Katarzyna Pliszka-Ranuszewiczowa, Edward Poniecki, Ludomir Poraj-Różycki, Karol Mieczysław Prosnak, Władysław Raczkowski, Stanisław Ignacy Rączka, Ludomir Michał Rogowski, Andrzej Różański, Feliks Rybicki, Feliks Sachse, Kazimierz Sikorski, Teodor Jan Sobieski, Adam Sołtys, Mieczysław Sołtys, Alfred Stadler, Stefan Marian Stoiński, Walerian Styś, Tadeusz Szeligowski, Felicjan Szopski, Karol Szymanowski, ks. Leon Świerczek, ks. Wandelin Świerczek, Michał Świeżyński, Aleksander Tansman, ks. Franciszek Walczyński, Bolesław Wallek-Walewski, Eugeniusz Walkiewicz, Stanisław Wiechowicz, Adam Wieniawski, ks. Jan Wiśniewski, Otton Mieczysław Żukowski.

³⁵ Chodzi o tzw. cecylianizm – nurt muzyki kościelnej, związany z Ratyzboną i działająca tam od 1874 r. szkoła, założoną przez ks. Franza Xavera Haberla (Dulisz, 2014, s. 297).

³⁶ Na chór mieszany z towarzyszeniem organów oraz z towarzyszeniem orkiestry. Wersja organowa została wydana przez Gebethnera i Wolffa około 1904 r.

jary³⁷, *Do okienka*³⁸, *Zaszumiał las*³⁹, *Uroczysta pieśń szkolna*⁴⁰, *Ascendit Deus*⁴¹, *Salve Regina*⁴², *Veni Creator*⁴³, *Kantata na wielką rocznicę*⁴⁴, *Ecce Sacerdos Magnus*⁴⁵, *Marsz weselny*⁴⁶. Spis Jachimeckiego nie jest jednak kompletny – do czasu ukazania się jego artykułu powstało już na pewno kilkadziesiąt utworów Miłka⁴⁷. Jachimecki nie wspomina również w ogóle o co najmniej dwóch skomponowanych, i wystawianych już przed 1920 rokiem, operach dziecięcych (*Żabi król*, *Taniec kwiatów*). Ze wstępu do zbioru tych krótkich biografii artystycznych, składających się na tekst Jachimeckiego, wynika, że powstały one w następstwie ankiety (Jachimecki, 1930, s. 82) – być może rozsyłanej i kompletowanej przez lokalne oddziały Związku Kół Śpiewaczych (tak chyba należało by interpretować fakt znalezienia się zdjęcia kompozytora w archiwum śląskiego oddziału Związku i niewykluczone, że sam wzór ankiety lub wypełnione arkusze odpowiedzi mogą być w przyszłości odnajdywane w innych oddziałach tej organizacji).

Pozostałe informacje o obecności Henryka Miłka w śląskim życiu muzycznym

O kompozytorze wspomina (całostronicowo) opracowany w 2010 r. *Album fotografii z kolekcji Śląskiego Związku Chórów i Orkiestr w zbiorach Biblioteki Śląskiej* (Kowalczyk, Solarz, 2010). Jest to tekst oparty na publikacji Zdzisława Jachimeckiego pt. *Twórczość chóralna i liryczna współczesnych kompozytorów polskich. R. 1930* (Jachimecki, 1930) oraz artykule ze „Śpiewaka” o jubileuszu muzycznej pracy Miłka (Stoiński, 1930, s. 162), uzupełniony danymi zawartymi w monografii Pawła Podejki o Kapeli Jasnogórskiej (Podejko, 1977), w której podano lata pracy kompozytora na Jasnej Górze jako dyrygenta Kapeli (1911–1914), a także wymieniono tytuły dwóch pieśni Miłka: *Prawica Pańska* i *Witaj Święta*.

³⁷ Na jeden głos (tenor) z fortepianem, słowa Marii Konopnickiej.

³⁸ Na chór męski, słowa Henryka Wróblewskiego.

³⁹ Na chór męski, utwór dotychczas nieodnaleziony.

⁴⁰ Na chór mieszany, słowa Janiny Guzendzianki, nakład H. Miłka w Łodzi.

⁴¹ *Offertorium na Wniebowstąpienie Pańskie* na chór mieszany, utwór nieodnaleziony.

⁴² *Antyfona pogrzebowa*, na chór mieszany.

⁴³ Na chór mieszany (również, nieodnaleziona, wersja na trzy głosy żeńskie).

⁴⁴ *Na wielką rocznicę narodową. Kantata na chór mieszany z towarz. fortep.*, słowa: Or-Ota (akompaniament niezachowany).

⁴⁵ Na chór mieszany i organy (także wersja z orkiestrą dętą), utwór nieodnaleziony; prawykonywanie: 29 czerwca 1910 r., Kielce – ingres biskupa Augustyna Łosińskiego.

⁴⁶ Na chór mieszany z towarzyszeniem organów.

⁴⁷ Wiadomo o tym chociażby z, zawierających ofertę innych kompozycji, okładowych kart wydrukowanych utworów ze spisu Jachimeckiego.

W zbiorach Biblioteki Śląskiej znajdują się świadectwa obecności kompozytora w życiu publicznym, twórczym i śpiewaczym, przede wszystkim w latach 1923–1938. Jednak mimo ożywionych kontaktów Miłka ze Śląskiem i Zagłębiem niewiele piszą o nim badacze śląskiego śpiewactwa – nie wspomina o Miłku ani Rajmund Hanke w swoich monografiach⁴⁸, ani Jan Fojcik⁴⁹. Pierwsza część książki Andrzeja Wójcika⁵⁰ pod tytułem *Cześć pieśni!* przywołuje Miłka tylko na okoliczność wymienionego już protokołu posiedzenia Związku Śląskich Kół Śpiewaczych (Wójcik, 2010, s. 203).

Skromne zaistnienie oper dziecięcych Miłka na katowickich scenach dokumentują krótkie artykuły prasowe z 1925 r. i z lat tuż powojennych. Pierwsze pojawienie się *Tańca kwiatów* w Teatrze Śląskim (nazywanym wtedy jeszcze Teatrem Miejskim⁵¹) odnotowała wydawana przez Stefana Szlązaka „Nuta Polska” (Nuta Polska, 1925, s. 11):

OPERA FANTASTYCZNA.

W niedzielę, dnia 14. czerwca r. b., staraniem Komitetu imienia Miełckiego, wystawiono w Teatrze Miejskim w Katowicach operę dziecięcą „Taniec kwiatów” H. Miłka. Młodociani artyści, – uczennice Katowickiego Liceum żeńskiego pod kierownictwem dyrektora pana Szlązaka spisały się dziarsko. Dekoracje i kostjomy pomysłu prof. Ligonii dopełniły całości. Chwilami miało się wrażenie, że widz rzeczywiście znajduje się w krainie baśni. Przedstawienie zaszczylił swoją obecnością sam kompozytor opery p. H. Miłek, prof. gimn. w Pabianicach.

Dostępne w Bibliotece Śląskiej egzemplarze „Trybuny Robotniczej” z 1947 r. i 1948 r. (Loda, 1947, s. 8; Dygacz, 1948, s. 8) zawierają relacje o trzech przedstawieniach *Tańca Kwiatów*. Opera została wystawiona zrazu w szkolnej sali gimnastycznej (w czerwcu 1947 r.), potem w sali T.U.R.⁵², a później (w czerwcu 1948 r.) również na deskach Teatru Śląskiego przez uczniów Szkoły Podstawowej nr 10 w Katowicach (przygotowała je nauczycielka muzyki i absolwentka katowickiego konserwatorium Wanda Zajączek). W szkolnej kronice znajdują się wpisy świadczące o tym przedsięwzięciu. Niestety, teatr jedynie udostępnił swoją salę na to przedstawienie, a nie firmował go, dlatego w archiwum teatru nie zachowało się nic na ten temat⁵³.

⁴⁸ Np. *Śląsk Śpiewa* (Hanke, 1991).

⁴⁹ Np. *Materiały do dziejów ruchu śpiewaczego na Śląsku* (Fojcik, 1961).

⁵⁰ Sekretarz Śląskiego Związku Chórów i Orkiestr.

⁵¹ Choć już od 1922 r. oficjalna nazwa placówki brzmiała: Teatr Polski (Gumulka).

⁵² Towarzystwo Uniwersytetu Robotniczego.

⁵³ Rozmowa autora z Anną Podsiadło z Biblioteki i Archiwum Artystycznego Teatru Śląskiego (26.04.2018).

Podsumowanie

W następstwie analizy wytypowanych do badań materiałów można stwierdzić, że Henryk Miłek nie był dostrzegany przez powojennych autorów piszących o śląskim śpiewactwie, natomiast w przedwojennych i tuż powojennych zasobach Biblioteki Śląskiej:

- znajduje się 10 utworów (samodzielnych lub opracowań) Henryka Miłka (*Chciałem pieśni żyć bez ciebie, Do okienka, Kantata na 11 listopada, Na imieniny Marszałka Piłsudskiego, Pieśń majowa, Pieśń o nieznanym żołnierzu, Przylecieli sokołowie Moniuszki, Szlakiem kadrówki, Z polskich chat i pól i Żeń się Jasiu*), w tym jeden niekompletny (*Kantata na 11 listopada*), przy czym dla 5 utworów (*Kantata na 11 listopada, Na imieniny Marszałka Piłsudskiego, Pieśń majowa, Pieśń o nieznanym żołnierzu, Żeń się Jasiu*) Biblioteka Śląska stanowi jedyne miejsce, w którym są przechowywane ich rękopisy lub ich kopie;

- można odnaleźć napomnienia o tytułach 54 utworów Miłka (w tym – nie odkryto dotychczas zapisu nutowego 19 z nich), co stanowi znaczną część znanej spuścizny kompozytora, a o 15 z nich wzmianki występują wyłącznie w zbiorach Biblioteki Śląskiej;

- można zapoznać się ze świadectwami o 10 wykonaniach utworów Miłka, które zarazem wskazują na miejsca i zakres przyszłych poszukiwań jego kompozycji;

- przechowuje się dwa listy pióra Miłka oraz jeden list skierowany do niego (to najobszerniejsza zachowana epistolografia kompozytora);

- istnieje jedno zdjęcie Miłka (jest to jedyna, dotychczas poznana, jego fotografia portretowa dobrej jakości – pozostałe fotografie przedstawiające kompozytora są znane tylko z publikacji prasowych);

- znajduje się także 13 wzmianek o kompozytorze zamieszczonych w „Śpiewaku” i „Śpiewaku Śląskim”, a dwie w powojennych egzemplarzach „Trybuny Robotniczej”.

Dzięki badaniu zawartości wykazanych zasobów Biblioteki Śląskiej można uzyskać wiedzę nie tylko, jak kompozytor funkcjonował w śląskim środowisku śpiewaczym, ale też dotrzeć do materiałów świadczących o popularności jego utworów i ocenie wystawianej im przez specjalistów (Jachimecki, Stoiński), zidentyfikować (w przybliżeniu) trzecią część spuścizny kompozytorskiej Miłka, co pozwoli podejmować efektywne poszukiwania utworów o wiadomych już tytułach. Pole do przyszłych badań na temat twórczości Miłka stanowią również kroniki chórów, które wykonywały jego utwory (Chór kościelny z Niwki, Towarzystwo Śpiewu „Wyspiański”, Towarzystwo Śpiewacze „Echo” w Łaziskach Górnych, Chór Męski „Hejnał”), materiały pozostawione po dyrygentach tych chórów (Engelbert Gabzdyl, Paweł Gambiec, Władysław Stańczyk) oraz lokalna prasa, przede wszystkim kościelna (w Sosnowcu, Szopienicach, Pszczynie, Łaziskach Górnych, Rudzie Śląskiej) donosząca o występach śpiewaczych.

Bibliografia

- Chomiński, J. (red.). (1964). *Słownik muzyków polskich* (t. 2). Kraków: Polskie Wydawnictwo Muzyczne.
- Cisek, S. (2013). Metodologia jakościowa we współczesnej informatologii. Wybrane aspekty. *Przegląd Biblioteczny*, 81(3), 299–310.
- Demska-Trębacz, M. (2017). Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina. Dzieje Uczelni. Pobrane 8 stycznia 2018, z: <https://www.chopin.edu.pl/pl/universytet/dzieje-uczelni>.
- Dulisz, I. (2014). Feliks Nowowiejski o Szkole Muzyki Kościelnej w Ratyźbonie. *Studia Warmińskie*, 51, 297–308.
- Dygacz, A. (1948, 9 czerwca). Opera dziecięca „Taniec kwiatów” na scenie Teatru Śląskiego. *Trybuna Robotnicza*.
- Fojcik, J. (1961). *Materiały do dziejów ruchu śpiewaczego na Śląsku*. Katowice: Wydawnictwo „Śląsk”.
- Fojcik, J. (oprac.). (b.d.). *Rejestr nazwisk i chórów do miesięcznika „Śpiewak”*: tom IV. Biblioteka Śląska, sygn. BŚ R 6135 II
- Gawroński, L. (2009). Noty o autorach. *Muzyka w Liturgii*, 51(2), 31.
- Grobler, A. (2008). *Metodologia nauk*. Kraków: Wydawnictwo Aureus: Wydawnictwo Znak.
- Gumułka, A. *Teatr Śląski w Katowicach świętował 110. urodziny*. Pobrane 29 listopada 2017, z: <https://dzieje.pl/kultura-i-sztuka/teatr-slaski-w-katowicach-swietowal-110-urodziny>
- Hanke, R. (1991). *Śląsk śpiewa: Dzieje polskiego śpiewactwa Górnego Śląska*. Katowice: Muzeum Śląskie w Katowicach.
- Jachimecki, Z. (1930). Twórczość chóralna i liryczna współczesnych kompozytorów polskich. R. 1930. W: S. M. Stoiński (red.), *Księga Pamiątkowa VI. Ogólnopolskiego Zjazdu Śpiewaków i Śląskich Uroczystości Moniuszkowskich w Katowicach w czerwcu 1930 roku* (s. 81–159). Katowice: Związek Śląskich Kół Śpiewaczych.
- Jubileusz muzyka. (1933, 19 listopada). *Ilustrowana Republika*.
- Kawa, J. (2013). Metodologia, metodyka, metoda jako podstawa wyводу naukowego. *Studia Prawnoustrojowe*, 21, 169–188.
- Kowalczyk, J., Solarz, L. (oprac.). (2010). *Kompozytorzy i działacze ruchu muzycznego: Album fotografii z kolekcji Śląskiego Związku Chórów i Orkiestr w zbiorach Biblioteki Śląskiej*. Katowice: Biblioteka Śląska w Katowicach.

- Kronika – Z muzyki (1914, 10 czerwca). *Goniec Częstochowski*.
- Leszczyński, L. S. (red.). (1937). *Sprawozdanie z 15-lecia pracy w Państwowym Seminarium Nauczycielskim w Pszczynie*. Państwowe Seminarium Nauczycielskim w Pszczynie.
- Loda, D. (1947, 6 lipca). Opera dziecięca. *Trybuna Robotnicza*.
- Malko, W. (2004). *100 lat szkolnictwa muzycznego w Częstochowie*. Częstochowa: Wanda Malko & Ośrodek Promocji Kultury „Gaude Mater”.
- Maszyński, P. (1909). *Pieśń dożynkowa*. Ostrów: T.K. Bartkiewicz.
- Nuta Polska: miesięcznik poświęcony literaturze, muzyce, sztuce i pieśni polskiej* (1925), 1(3/4).
Pobrane 31 marca 2018, z: <http://www.sbc.org.pl/dlibra/docmetadata?id=97433>
- Oborny, A. (2006). *Życie muzyczne Kielc 1815-1914*. Kielce: Wydawnictwo Jedność.
- Podejko, P. (1977). *Kapela wokalnie-instrumentalna paulinów na Jasnej Górze*. Kraków: Polskie Wydawnictwo Muzyczne.
- Snyder, T. (2011). *Nacjonalizm, marksizm i nowoczesna Europa Środkowa. Biografia Kazimierza Kelles-Krauza (1872–1905)*. Warszawa: Krytyka Polityczna.
- Stoiński, S. M. (1930). Jubileusz prof. H. Miłka w Pabjanicach. *Śpiewak. Miesięcznik Muzyczny*, 11(12), 162.
- Stoiński, S. M. (red.). (1930). *Księga Pamiątkowa VI. Ogólnopolskiego Zjazdu Śpiewaków i Śląskich Uroczystości Moniuszkowskich w Katowicach w czerwcu 1930 roku* (s. 11–63). Katowice: Związek Śląskich Kół Śpiewaczych.
- Sztejnbis-Zdyb, J. (2014). „*Gazeta Kielecka*” w roli obserwatora lokalnego życia muzycznego w latach 1870-1939. Kielce: Ludowe Towarzystwo Naukowo-Kulturalne.
- Sztejnbis-Zdyb, J. (2015). *Od Wojewódzkiej Orkiestry Symfonicznej do Filharmonii*. Kielce: Światowid.
- Śpiewak: miesięcznik literacko-muzyczny: organ Kół Śpiewaczych na Śląsku*. (1930-1937), 11(11, 12); 12(3, 7/8); 14(6, 11); 15(1, 2, 9); 16(1, 6, 9); 18(12).
- Śpiewak Śląski: dwutygodnik literacko-muzyczny: organ Kół Śpiewaczych na Śląsku*. (1923-1925), 4(1, 7); 6(5, 10).
- Witowska, M. (2005). *Kolekcja Oddziału Śląskiego Polskiego Związku Chórów i Orkiestr w zbiorach Biblioteki Śląskiej: katalog*. (Cz. 1: *Druki muzyczne*). Katowice: Biblioteka Śląska w Katowicach.
- Witowska, M. (2009). *Kolekcja Oddziału Śląskiego Polskiego Związku Chórów i Orkiestr w zbiorach Biblioteki Śląskiej: katalog*. (Cz. 2: *Druki muzyczne*). Katowice: Biblioteka Śląska w Katowicach.

Wójcik, A. (2010). *Cześć pieśni! Z dziejów śląskiego życia muzycznego i śpiewaczego – szkice i materiały źródłowe*. (Cz. 1: Do 1939 roku). Katowice: Śląski Związek Chórów i Orkiestr.

Zarząd Główny Związku Śląskich Kół Śpiewaczych w Katowicach. (b.d.). *Książka Protokółowa od 4/3 1929 do 1939*. Pobrane 29 listopada 2017, z: <http://www.sbc.org.pl/dlibra/docmetadata?id=260775>

Wojciech Kucharski

Composing activity of Henryk Miłek (1878–1943) in the light of the collections of the Silesian Library in Katowice

Abstract

The Silesian Library collections – manuscripts, photos, regional music files and in particular documents from the archive of The Polish Union of Choirs and Orchestras – brim with treasures to discover numerous missing links in the history of 20th century Polish choir music. The paper presents information about works, performances and achievements assessed by musician contemporaries that can be picked out from these collections to complement the biographical data, almost forgotten after the Second World War, composer Henryk Miłek.

Keywords: religious music, patriotic songs, folk songs, choral singing, children's opera, Cecilian movement

Wojciech Kucharski

Działalność kompozytorska Henryka Miłki (1878-1943) w świetle zbiorów Biblioteki Śląskiej w Katowicach

Streszczenie

Zbiory Biblioteki Śląskiej – rękopisy, zdjęcia, muzyczne ślęsiana a w szczególności materiały z archiwum Polskiego Związku Chórów i Orkiestr – pozwalają na odkrywanie licznych brakujących ogniw w historii polskiej muzyki chóralnej XX w. Artykuł pokazuje, jak wiele informacji o twórczości, wykonaniach i ocenie dorobku muzycznego przez współczesnych można wyłowić z tych zasobów pod kątem danych biograficznych, niemal zupełnie zapomnianego po wojnie, kompozytora Henryka Miłki.

Słowa kluczowe: muzyka religijna, pieśni patriotyczne, piosenki ludowe, śpiew chóralny, opery dziecięce, cecylianizm